

LIDÉ S POSTIŽENÍM POTŘEBUJÍ INFORMACE, KTERÝM ROZUMÍ

Jedním ze základních lidských práv je právo na přístup k informacím. Pro mnoho lidí s postižením však toto právo zůstává nenaplněné, pokud nejsou informace podávány způsobem, kterému mohou skutečně porozumět. Právě zde hraje klíčovou roli poskytování informací ve srozumitelné podobě a tzv. „easy-to-read“ materiálech.

Srozumitelný text je takový, který je **Sjasný a jednoduchý**. Vyhýbá se složitému nebo odbornému jazyku, je **přehledný**, má dobře strukturovaný obsah, krátké odstavce a vhodné formátování a je **dostupný**, tedy přizpůsobený konkrétním potřebám čtenáře (pro lidi s intelektovým postižením, text čitelný pro osoby se zrakovým postižením, nebo titulky pro neslyšící apod.). Srozumitelnost informací v tomto kontextu neznamena, že by tyto informace byly „zjednodušené“ ve smyslu méněcennosti. Naopak, stávají se nástrojem zajištění rovného přístupu pro všechny a posilují nezávislost lidí se zdravotním postižením.

Umožňují jim totiž porozumět svým právům a povinnostem, rozhodovat se informovaně a aktivně se zapojovat do společnosti. Zajištění přístupných informací nemůžeme chápat jako otázku dobročinnosti, ale jako otázku respektu k lidské důstojnosti.

Easy-to-read (česky překládáno jako „snadné čtení“) je specifická úprava textu, která využívá jednoduchého jazyka, krátkých vět, přehledné struktury a vizuálních prvků. Cílem je umožnit lidem s intelektovým postižením, poruchami učení, autismem nebo jinými obtížemi v porozumění číst a chápat důležité informace samostatně nebo s minimální pomocí. V praxi je využití easy-to-read materiálů široké – od zákonných a podzákonných norem, formulářů na úřadech, přes informační příručky, vizuální pomůcky (letáky, plakáty), zábavnou literaturu až po návody k použití či volební materiály.

Tyto přístupy přímo vychází i z principů Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (OSN, 2006), konkrétně z článku 21 *Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím*. Úmluva zavazuje státy zajistit, aby osoby se zdravotním

postižením měly přístup k informacím na rovnoprávném základě s ostatními, a to mimo jiné prostřednictvím různých forem komunikace, včetně snadno srozumitelných formátů.

Dále Úmluva v článku 9 *Přístupnost* zdůrazňuje, že stát má povinnost zajistit přístupnost nejen fyzického prostředí, ale také informací a komunikace. Znamená to mimo jiné, že úřady, instituce i poskytovatelé veřejných služeb mají povinnost vytvářet materiály v takové formě, aby byly skutečně přístupné pro všechny, včetně lidí, kteří potřebují jednoduchý jazyk.

KDE HLEDAT POMOC A INSPIRACI?

Dlouhodobě se v České republice tomuto tématu věnuje například Společnost pro podporu lidí s mentálním postiže-

ním v České republice, z. s. (SPMP ČR). Na webových stránkách www.spmp.cz jsou ke stažení k dispozici brožury ve snadném čtení a také metodické materiály jako například doporučení pro lektory kurzů tvorby dokumentů ve snadno srozumitelném jazyce. SPMP ČR aktuálně realizuje projekt „Snadné čtení – zavádění systému zjednodušených informací“ (2023–2026), kterým reaguje na bariéru v životě lidí s intelektovým postižením v podobě nepřístupných a nesrozumitelných informací. V rámci projektu probíhají akreditovaná školení pro pracovníky působící v oblasti sociálních a zdravotních služeb, státní správy a samosprávy, je poskytována podpora při zavádění systému snadného čtení přímo v organizacích a bude vytvořena nová metodika pro psaní textů ve snadném čtení, která bude volně k dispozici pro všechny zájemce.

Kurz „Úprava textů pro snadné čtení“ nabízí například i organizace Rytmus – od klienta k občanovi, z.ú. (www.rytmus.org). Materiálům a informacím ve snadném čtení se věnuje i Jednota pro deinstitucionalizaci – JDI, z. s. (www.jdicz.eu).

Ze zahraničních organizací je možné uvést například Inclusion Europe (www.inclusion.eu). Na jejich webu je k dispozici mnoho dokumentů v easy-to-read formátu. Organizace vytvořila také „Evropská pravidla pro tvorbu snadno sro-

Poskytuje sociální služby, poradenství, zabývá se školením a také zajišťuje bydlení pro lidi s intelektovým postižením. Vydává též časopis „Magazin“ ve snadném čtení.

SRUZUMITELNÉ INFORMACE JAKO KLÍČ K ÚSPĚŠNÉ TRANSFORMACI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Také **deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb** má smysl jen tehdy, když lidé s postižením rozumí tomu, co se děje, co je čeká. Lidé opouštějící velká zařízení nekomunitního charakteru potřebují pochopit změny, které je čekají – co mohou očekávat, co si mohou vybrat, na co mají právo (např. podpora v bydlení, výběr asistentů). Přístup k srozumitelným informacím a informacím ve formátu snadného čtení podporuje možnost rozhodovat se a plánovat vlastní život. Se srozumitelnými informacemi a informacemi ve snadném čtení mají větší šanci rozhodovat se sami při plánování vlastního života.

Do širšího spektra komunikačních podpor patří také koncept alternativní a augmentativní komunikace (AAK), který se zaměřuje na podporu osob s komplexnějšími komunikačními potřebami. AAK zahrnuje různé metody a nástroje, od jednoduchých obrázků a piktogramů

vali vizualizace, fotografie nových prostor a videoprohlídky, čímž lidem poskytovali jasnou a reálnou představu o prostředí, do kterého se budou stěhovat. Tímto způsobem tak kombinovali oba koncepty – formát easy-to-read a AAK – a zajišťovali tak co nejlepší dostupnost informací a podporu komunikace pro různé potřeby uživatelů sociálních služeb.

Momentálně tento systém využívají nejen pro představení prostor pro budoucí uživatele, ale také například při výběru potravin k vaření a nácvičku různých dovedností. Vizualizace tak hraje klíčovou roli i v dalších oblastech podpory, například při používání vizuálního nástroje „Mapa“ v rámci plánování zaměřeného na člověka.

„Používání principů easy-to-read je v naší práci zásadní. Pomáhá totiž lidem s různými druhy znevýhodnění lépe porozumět informacím, které jsou pro ně důležité. Díky tomu se zvyšuje jejich samostatnost, pocit jistoty a zapojení do rozhodování o svém životě. Srozumitelná komunikace navíc podporuje důvěru mezi klientem a poskytovatelem služby a usnadňuje proces adaptace na nové prostředí. Využití vizuálních nástrojů a jednoduchého jazyka tedy není jen doplňkem, ale základním předpokladem kvalitní podpory a úspěšné transformace,“ říká Mgr. Martin Kahánek, ředitel Centra komunitních služeb Pro život.

Komunikace je zásadním aspektem našeho každodenního života. Ovlivňuje naše chápání světa kolem nás a formuje naše interakce s ostatními. Ne každý ale zpracovává informace stejným způsobem. Pro lidi se zdravotním postižením může i běžná komunikace představovat zásadní bariéru, která má výrazný vliv na jejich každodenní život. Cílem tedy je hledat všechny možnosti a cesty, jak přizpůsobit komunikační prostředí potřebám lidí se zdravotním postižením, a to i v těch nejmenších detailech každodenního života, aby tak byla naplněna jejich Úmluvou garantovaná práva. Způsob sdělování v přístupném formátu je jedním z užitečných nástrojů, jak toho efektivně docílit.

zumitelných informací“, která jsou dostupná v 19 jazycích včetně češtiny.

Rozsáhlé zkušenosti s tvorbou přístupných dokumentů, informačních materiálů, smluv i úředních dokumentů ve snadném čtení má i britská organizace Mencap (www.mencap.org.uk). Na jejich webu jsou dostupné obecné informace k tématu i knihovna s konkrétními tématy.

Jednou z největších organizací pro lidi s intelektovým postižením v Německu je Lebenshilfe e. V. (www.lebenshilfe.de).

až po sofistikované komunikační zařízení, které umožňuje lidem vyjadřovat se a porozumět informacím, i když nejsou schopni plně využívat běžný jazyk nebo čtení.

V rámci procesu transformace s metodou AAK systematicky pracovali také v organizaci Centrum komunitních služeb Pro život (www.ckspz.cz). Pro představení služeb využívali různé vizuální nástroje, mezi které patří i letáky ve formátu easy-to-read, jež podrobně a srozumitelně popisovaly jednotlivé služby. Kromě toho aktivně zapojo-

CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ PRAHA KUNRATICE
Centrum komunitních služeb Pro život

	<p>KDO JSME Poskytujeme službu skupinové nebo samostatné chráněné bydlení. Poskytujeme službu 24 hodin denně 7 dní v týdnu.</p>
	<p>CO DĚLÁME Pomáháme lidem k návratu do normálního života. Každý člověk má právo říct co chce a co potřebuje.</p>
	<p>KDO MŮŽE VYUŽÍT NAŠI SLUŽBY Přednostně lidé s trvalým pobytem v Praze.</p>
	<p>KOMU POMÁHÁME Lidem s duševním onemocněním. Lidem s různými typy demencí. Lidem se zdravotním postižením.</p>
	<p>JAK POMÁHÁME Každý den je v bytě asistent. Ten zajišťuje potřebnou pomoc. Pomoc zajišťujeme podle momentální potřeby.</p>